

Na osnovu člana 160. tačka 1. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 64/09), Federalno ministarstvo prostornog uređenja, u saradnji sa Federalnom upravom civilne zaštite, donosi

PRAVILNIK O ZAŠTITI OD POŽARA GRAĐEVINA ZA JAVNU UPOTREBU

(„Službene novine Federacije BiH“, br. 86/11)

I. OPĆE ODREDBE

Član 1.

Ovim Pravilnikom se propisuju odgovarajuće planskoorganizacijske, arhitektonsko građevinske i tehničko-tehnološke mjere zaštite od požara za građevine javne namjene/upotrebe, koje smanjuju mogućnost za nastanak požara, odnosno pri njegovom nastanku omogućavaju sigurnu evakuaciju ljudi i imovine i sprečavaju njegovo širenje.

Član 2.

Građevinama za javnu upotrebu se smatraju: škole, obdaništa, studentski i đачki domovi, starački domovi, bolnice, hoteli, moteli, pansioni, tržišni centri, tržnice, pozorišta, kino dvorane, sportske, koncertne i druge dvorane, stadioni, sale za konferencije, muzeji, aerodromi, željezničke i autobuske stanice, objekti kulturno-istorijskog naslijeđa i drugi objekti i druge građevine javne namjene.

Član 3.

Pojmovi koji se koriste u ovom pravilniku imaju slijedeća značenja:

1) Građevina podrazumijeva građevinski objekt trajno povezan sa tlom koji se sastoji od građevinskog sklopa i ugrađene opreme, koji u okviru tehnološkog procesa zajedno čine tehnološku cjelinu, kao i samostalno postrojenje trajno povezano sa tlom. Pod građevinom se podrazumijevaju:

– građevine trajno povezane sa tlom koje se sastoje od građevinskog sklopa ili od građevinskog sklopa i ugrađene opreme, kao i samostalna postrojenja trajno povezana sa tlom;

– saobraćajne, vodoprivredne i energetske građevine i površine sa pripadajućim instalacijama, telekomunikacijske građevine i instalacije, građevine i instalacije komunalne infrastrukture;

– proizvodne i druge privredne građevine i postrojenja, skladišta, sajmišta i slične građevine;

– trgovi, javne površine, javne zelene površine, igrališta, sportske građevine, groblja, deponije otpadaka, javne pijace, skloništa i slične građevine.

2) Građevinskim sklopom smatra se skup svrhovito povezanih građevinskih proizvoda, uključujući instalacije i opremu, koji nisu izravno povezani sa tehnološkim procesom.

3) Građevinskim proizvodom se smatraju svi materijali, postrojenja, uređaji, strojevi, procesne instalacije i drugi u građevinu ugrađeni proizvodi.

4) Građevine visokogradnje su konstrukcije sa krovom koje se mogu koristiti kao samostalne korisne cjeline, izgrađene su za trajno korištenje, ljudima je omogućen ulazak u njih i namijenjene su za stanovanje, obavljanje neke djelatnosti, za smještaj i zaštitu ljudi ili životinja, za čuvanje robe i opreme. Nije neophodno da zgrade/građevine imaju zidove. Dovoljno je da imaju krov, ali mora postojati razgraničenje koje određuje individualni karakter zgrade/građevine koja se zasebno koristi (na primjer nadstrešnice, kao i građevinski objekti koji su pretežno ili potpuno smješteni ispod površine zemlje).

5) Visoki objekti, podrazumijevaju zgrade sa prostorijama za boravak ljudi, čiji se podovi najvišeg sprata nalaze najmanje 22 m iznad najniže kote terena.

6) Požar je samoodrživo sagorijevanje koje se nekontrolirano širi u prostoru i vremenu;

7) Eksplozija je iznenadna ekspanzija gasa koja može proizaći iz brze reakcije oksidacije ili raspada, sa ili bez porasta temperature i koja može dovesti do pojave požara;

8) Zapaljive materije su čvrste, tečne i gasovite materije koje se pale pod dejstvom izvora paljenja;

- 9) Eksplozivne materije predstavljaju gasovite, tečne i čvrste hemijske materije, jedinjenja ili smjese koje se pod uticajem određenog impulsa razlažu u veoma kratkom vremenskom intervalu, uz oslobađanje velike količine gasova i toplotne energije;
- 10) Opasne materije predstavljaju one materije koje u svim formama postojanja i svim uslovima korištenja svojim negativnim karakteristikama, kao što su: eksplozivnost, zapaljivost, korozivnost, otrovnost, radioaktivnost i dr., mogu biti uzročnik različitih štetnih dejstava i opasnosti po zdravlje ljudi, oštećenja ili uništenja materijalnih dobara uslijed razarajućeg, termičkog ili fiziološkog dejstva, te ugrožavanje radne i životne sredine;
- 11) Požarna otpornost je sposobnost građevine da ispuni, u definiranom periodu vremena zahtjeve otpornosti na požar i/ili integriteta i /ili termičke izolacije i/ili druge očekivane zahtjeve pri standardnom ispitivanju otpornosti na vatru;
- 12) Rizik od požara je proizvod vjerovatnoće pojave požara koja se može očekivati u datoj tehničkoj operaciji ili stanju i posljedice ili obima šteta koje se mogu očekivati u slučaju požara.
- 13) Požarni sektor je zatvoreni prostor koji je podijeljen ili odijeljen od susjednih prostora unutar građevine elementima konstrukcije koji imaju propisanu vatrootpornost;
- 14) Požarno stepenište je stepenište koje se koristi samo u slučaju opasnosti od požara za evakuaciju ili za gašenje požara;
- 15) Sigurnosno stepenište je stepenište u građevini odvojeno od unutrašnjih prostorija konstruktivnim elementima otpornosti prema vatri u trajanju od najmanje 60 minuta, oslobođeno svih gorivih materija i osigurano od zadimljavanja za vrijeme dok se ne završi evakuacija ljudi i gašenje požara;
- 16) Evakuacija je organizirano izmiještanje ljudi i materijalnih dobara sa ugroženog prostora na prostor siguran od požara;
- 17) Put za evakuaciju je siguran put za samospašavanje ljudi iz građevine do izlaza i izvan građevine ili kroz drugu sigurnu građevinu;
- 18) Požarna ugroženost je stepen ugroženosti građevine ili njenog sklopa od požara, koji se utvrđuje metodom proračuna požarnog opterećenja, namjene građevine, visine, površine i broja ljudi koji u njoj borave;
- 19) Požarno opterećenje je rezultat proračuna važećom numeričkom metodom po BAS standardu ili preuzetom adekvatnom međunarodnom standardu;
- 20) Preventivne mjere zaštite od požara su sve preventivne organizacijske, građevinske i tehničko-tehnološke mjere koje smanjuju mogućnost za nastanak požara, a pri njegovom nastanku omogućavaju sigurnu evakuaciju ljudi i imovine i sprečavaju njegovo širenje;
- 21) Sistem aktivne zaštite od požara obuhvata instalacije, uređaje i opremu za automatsko otkrivanje, dojavu i gašenje požara, odvođenje dima i toplote iz požara, detekciju eksplozivnih gasova, rezervno snabdijevanje električnom energijom i drugo;
- 22) Oprema, uređaji i druga sredstva za zaštitu od požara su sva sredstva, uređaji i oprema koja se upotrebljavaju za sprečavanje i gašenje požara;
- 23) Vlasnik imovine je fizičko ili pravno lice, državni organ ili druga institucija sa zaštićenim najširim ovlaštenjem posjedovanja, korištenja i raspolaganja nekom stvari;
- 24) Korisnik imovine je fizičko ili pravno lice, državni organ ili druga institucija koji na osnovu ugovora koristi imovinu vlasnika sa preuzetom obavezom po pitanju zaštite od požara;
- 25) Odgovorno lice za organiziranje zaštite od požara je:
- vlasnik, odnosno korisnik imovine kada se radi o privatnom vlasništvu;
 - rukovodilac organa uprave, upravne organizacije i drugog državnog organa Federacije, kantona, grada i općine (u daljnjem tekstu: državni organi),
 - direktor, odnosno drugo odgovorno lice u privrednom društvu i drugom pravnom licu (u daljnjem tekstu: pravno lice), određeno općim aktom pravnog lica.

Član 4.

Vlasnici, korisnici ili zajednički upravitelji građevina dužni su sprovoditi opće mjere zaštite od požara koje podrazumijevaju plansko-organizacijske, arhitektonsko-građevinske i tehničko - tehnološke mjere koje smanjuju rizik od požara i povećavaju požarnu sigurnost, te obezbijediti da svi građevinski proizvodi ugrađeni u građevinu (primijenjeni materijali, instalacije i oprema) moraju biti ispitani u akreditiranim ispitnim laboratorijama i posjedovati certifikat o usklađenosti potvrđen od strane ovlaštenog tijela.

Član 5.

Sve opće mjere zaštite od požara, koje su detaljno opisane u Pravilnika za zaštitu visokih objekata od požara ("Službene novine Federacije BiH", broj 81/11), primjenjuju se i u građevinama za javnu upotrebu.

II. POSEBNE PREVENTIVNE MJERE

II.1. Požarni sektori i glavni ulaz/izlaz

Član 6.

Požarni sektori u građevinama za javnu namjenu se mogu povećavati sa ugradnjom sistema za ranu prevenciju i dojavu od požara, kao i aktivnih sistema za gašenje početnog požara.

Namjena objekta	Bez sistema za dojavu od požara	Sa sistemom za dojavu požara	Sa sistemom za dojavu požara i sistemom za gašenje požara
Građevina za javnu upotrebu	1000 m ²	2000 m ²	4000 m ²

Član 7.

Glavni ulaz/izlaz treba biti u nivou ulice na koju se izlazi, ili u nivou evakuacionog stepeništa/kosine koje vode do ulice (sigurnog vanjskog prostora). U slijedećim prostorima: barovi, diskoteke, plesne dvorane, noćni klubovi, festivalski prostori i sl., glavni ulaz/izlaz će biti širok toliko da zadovoljava prolaz od 2/3 totalnog opterećenja korisnika. Za sve ostale prostore, osim gore navedenih, glavni ulaz/izlaz će iznositi 1/2 totalnog opterećenja korisnika.

Član 8.

U slučajevima gdje je glavni ulaz/izlaz iz prostora omogućen preko lobija ili vjetrobrana, izlazni kapaciteti svih izlaza iz lobija odnosno vjetrobrana moraju biti tako projektovani da omogućavaju neophodan izlazni kapacitet glavnog ulaza/izlaza, bez obzira da li svi oni služe za ulaz u građevinu ili ne.

U slučajevima gdje nije jasno definiran glavni ulaz/izlaz, svi izlazi građevine trebaju biti raspoređeni po njenom obodu tako da totalni izlazni kapacitet tj. širina ne bude manja od 100% širine neophodne da podnese dopušteno opterećenje korisnika.

Član 9.

Svaki sprat građevine mora imati pristup glavnom ulazu/izlazu i mora biti obezbijeđen sa dodatnim izlazom širine koja je neophodna da minimalno omogući prolaz od polovine ukupnog opterećenja korisnika (proračunatog za taj sprat). Ovi dodatni izlazi moraju biti maksimalno odaljeni od glavnog ulaza/izlaza da bi evakuacijski putevi bili neovisni jedni o drugim. Širina bilo kojeg hodnika koji vodi ka izlazu, a služi za prolaz 50 ljudi i više, ne smije biti manja od 1,20 m.

Član 10.

Ograđeni otvoreni prostori iz ove grupacije treba da imaju dva evakuaciona izlaza, osim u slijedećim slučajevima:

- ako broj korisnika ovih prostora, koji će koristiti te izlaze u slučaju opasnosti, iznosi preko 6000. Tada se moraju predvidjeti minimalno tri izlaza,
- ako broj korisnika ovih prostora koji će koristiti te izlaze u slučaju opasnosti iznosi preko 9000. Tada se moraju predvidjeti minimalno četiri izlaza,
- za svakih dodatnih 3000 korisnika, obavezno je predvidjeti po minimalno jedan dodatni izlaz.

Član 11.

Balkoni i mezanini, čije opterećenje korisnika ne prelazi 100, mogu imati samo jedan izlaz. Ako je njihovo opterećenje između 100 i 300 korisnika, oni treba da imaju dva izlaza i broj izlaza se povećava za 1 na svakih 300 novih korisnika.

II.2. Putevi evakuacije, koridori i signalizacija

Član 12.

Minimalna širina prolaza iznosi 0,90 m. Za obrazovne institucije minimalna širina koridora je 1,80 m, za zdravstvene ustanove minimalna širina je 2,40 m, radi potreba prevoza pacijenata u krevetima i sl., za hotele, motele, apartmanski smještaj, kao i administrativne građevine minimalna širina koridora je 1,20 m.

Član 13.

Na i u građevinama za javnu upotrebu namijenjenim za održavanje kulturno-sportskih manifestacija i manifestacija sa velikim brojem posjetilaca, zabranjeno je stajanje i zadržavanje na ulazno/izlaznim koridorima, što se smatra preventivnom mjerom u svrhu sprečavanja zagušenja evakuacionih puteva.

U prostorima gdje se pretpostavlja tačan broj publike, sva sjedišta bi trebala biti označena i dodijeljena prema kartama, koje imaju oznaku sekcije, reda i broja sjedišta, sa ucrtanim putem evakuacije na poledini karte.

Član 14.

Sve građevine za javnu upotrebu moraju biti opremljene audio- vizuelnom opremom koja omogućava brzu i sigurnu evakuaciju i vertikalnom i horizontalnom signalizacijom u skladu sa preporukom direktive 92/58 EEC, koja mora biti postavljena na propisanoj visini i mora imati neovisan sistem rezervnog napajanja, odnosno obezbijedenu jasnu reflektivnost i vidljivost u slučaju smanjene vidljivosti u građevini javne namjene.

Član 15.

Obavezno prije početka kulturno-sportske manifestacije ili predstave koja se održava u otvorenoj ili zatvorenoj građevini (sportskom stadionu, dvorani, pozorištu, kinu i sl.), potrebno je audio ili vizuelnom porukom informisati posjetioce tako da na poledini karte mogu vidjeti put evakuacije u skladu sa pozicijom mjesta na kojem se nalaze.

Na drugim građevinama za javnu namjenu je obavezno postavljanje informativnih panoa sa ucrtanim putem evakuacije u skladu sa pozicijom na kojoj se nalaze.

Član 16.

Koridori za evakuaciju moraju biti održavani takvim da timu za upravljanje evakuacijom i općom sigurnošću, te personalu hitne pomoći omogućavaju brzi pristup korisnicima u bilo koje vrijeme, bez nepotrebnih prepreka.

Član 17.

Na svim propisanim koridorima ne smije biti mehaničkih prepreka i ograda koje svojim položajem, vrstom materijala i drugim mehaničko-termičkim svojstvima mogu biti uzročnici požara, odnosno u slučaju njegove pojave, ne smiju prouzročiti zagušenja evakuacije, niti ozljede posjetilaca. Vanjska privremena zaštitna ograda mora biti dimenzionirana na takav način da u slučaju pojave i prijetnje opasnosti može biti brzo spuštena u smjeru evakuacijskog kretanja ljudi.

Član 18.

U pozorištima i sličnim prostorima gdje ljudi ulaze u građevinu u vrijeme prije nego što su sjedišta dostupna (prije početka koncerta npr.), ili kada je opterećenje već dosegnuto i ljudima je dozvoljeno da čekaju u predvorju ili nekom drugom sličnom prostoru, moraju se poštovati uslovi da:

- upotreba predvorja ne smije ugroziti (neophodnu) širinu izlaza,
- predvorja (čekaonice) moraju biti ograničeni na područja koja ne predstavljaju evakuacione izlaze,
- izlazi moraju biti proračunati u odnosu na broj osoba koje mogu stati u predvorje,
- izlazi iz ovih područja bit moraju se uskladiti u odnosu na izlaze iz ostalih prostora (dvorane).

Član 19.

Vrata na svim koridorima i evakuacionim putevima se moraju otvarati prema vani i pored automatskog otvaranja moraju imati i obavezno mehaničko (ručno) otvaranje.

II.3. Procjene i planovi zaštite od požara

Član 20.

Za sve građevine namijenjene za javnu upotrebu, obavezno je izraditi procjenu ugroženosti od požara i plan zaštite od požara kao dio cjelokupne plansko-organizacijske regulative, te odrediti stručnu osobu ili ovlašteno pravno lice, koje će se starati o organizaciji i provođenju

mjera zaštite od požara, a posebno o evakuacijskim koridorima i procedurama u slučaju nastanka požara.

Član 21.

Procjena ugroženosti i Plan zaštite od požara iz člana 20., ovog pravilnika, izrađuju se u skladu sa Metodologijom za izradu procjene ugroženosti od požara ("Službene novine Federacije BiH", broj 8/11) i Uredbom o sadržaju i načinu izrade planova od prirodnih i drugih nesreća i planova zaštite od požara ("Službene novine Federacije BiH", broj 8/11).

Član 22.

Za građevine otvorenih sportskih stadiona, procjenom i planom zaštite od požara se može u izuzetnim slučajevima predvidjeti i put evakuacije prema unutrašnjem zemljanom terenu, ukoliko koridori i izlazi prema vani nisu u funkciji ili su obuhvaćeni požarom.

II.4. Reguliranje pirotehničkih efekata sa povećanim požarnim rizikom i upotrebe otvorenog plamena

Član 23.

Upotreba pirotehničkih efekata u salama i otvorenim i zatvorenim kulturno-sportskim dvoranama i terenima se može dopustiti, ako nadležni organ zadužen za sigurnost javnih manifestacija izda rješenje kojim odobrava fizičkom ili pravnom licu certificiranom od nadležne institucije, da pod stručnim nadzorom izvede specijalni efekat uz upotrebu pirotehnikе, vodeći računa da isti ne proizvede uvećani požarni rizik, koji za posljedicu može imati početni požar, te da u neposrednoj blizini izvođenja specijalnog efekta obezbijedi adekvatan sistem i opremu za gašenje.

Član 24.

Zabranjuje se upotreba pirotehničkih sredstava u podzemnim građevinama ili dijelovima građevina, namijenjenim za javnu upotrebu, koja svojim fizičko-hemijskim svojstvima mogu izazvati požar.

Član 25.

Nadležni organ zadužen za izdavanje jednokratnog ili trajnog odobrenja za izvođenje javnih manifestacija će voditi javnu evidenciju ovlaštenih lica za izvođenje pirotehničkih specijalnih efekata.

Član 26.

Zabranjuje se izvođenje pirotehničkih specijalnih efekata u blizini mjesta na kojima su uskladišteni ili se na drugi način nalaze deponovani zapaljivi materijali, tečnosti i smjese, sa povećanim požarnim rizikom.

Član 27.

Zabranjuje se izvođenje radova sa otvorenim plamenom u građevinama za javnu upotrebu u vremenu kada u njima borave korisnici i posjetioci građevine. Dozvoljava se rad u terminima kada nema korisnika i posjetilaca ili je njihov broj minimalan (radnici na održavanju i sl.). Izuzetak su građevine javne namjene za smještaj bolesnih i nemoćnih osoba ili osoba na izdržavanju kazne zatvora, gdje se prilikom izvođenja radova sa otvorenim plamenom primjenjuju posebne mjere zaštite od požara i stalni nadzor tokom izvođenja, odnosno organizacijski i prostorno se moraju poduzeti mjere privremenog izmiještanja korisnika i posjetilaca dok traju radnje sa otvorenim plamenom.

II.5. Mjere zaštite pri komercijalnim spremanjima hrane

Član 28.

U građevinama javne namjene u kojima se odvija i proces spravljanja hrane na komercijalnoj osnovi, obavezno se iznad peći i grijnih tijela za spravljanje hrane planiraju, projektuju, ugrađuju i najmanje jedanput godišnje održavaju sistemi za aktivno gašenje početnog požara, koji su povezani sa sistemom prevencije i dojava dima i vatre.

II.6. Trening i simulacija evakuacije

Član 29.

Minimalno jednom godišnje je obavezan stručni trening i simulacija evakuacije za osoblje uposlono u građevinama za javnu upotrebu. Pored osoblja uposlenika, upoznavanje sa planom evakuacije i stručni trening se odnosi i na privremene korisnike u školskim i vaspitnim ustanovama (učenike, studente i dr.), osim starih i nemoćnih osoba i gostiju hotela,

odnosno posjetilaca kulturno-sportskih manifestacija koje sa putevima evakuacije mogu biti upoznati sa grafičkim skicama istaknutim na vidnim mjestima (vratima soba, kartama, brošurama i sl.).

Član 30.

Za organizaciju i provođenje stručnog treninga i simulaciju evakuacije za uposlenike i korisnike građevina javne namjene, može se angažovati ovlašteno pravno lice koje je izradilo procjenu i plan zaštite od požara, čiji je sastavni dio i plan evakuacije. Isto ovlašteno pravno lice se može angažovati i za poslove obaveznog godišnjeg ažuriranja procjena i planova zaštite od požara.

III. UPRAVNI NADZOR

Član 31.

Upravni nadzor nad provođenjem ovog Pravilnika provodi Ministarstvo, u skladu sa članom 142. stav 3. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu.

IV. ZAVRŠNA ODREDBA

Član 32.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".